

OCENY I OMÓWIENIA

DOI : 10.14746/rie.2020.14.25

Józef M. Fiszer, Mateusz Czasak, *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność na rzecz integracji Europy w latach 1991–2016*, Wydawnictwo Instytutu Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2020, ss. 485.

Inicjatywę wydawniczą związaną z opublikowaniem książki podsumowującej całokształt funkcjonowania Trójkąta Weimarskiego należy przyjąć z dużym uznaniem. Jakkolwiek to niesformalizowane strukturalnie ugrupowanie lata świetności raczej ma już za sobą, warto było czytelnikowi przybliżyć inicjatywę dyplomatyczną, która narodziła się w 1991 r. i która w powszechnym odczuciu wniosła niemały wkład w integrację Polski z Paktem Północnoatlantycznym i Unią Europejską.

Dobrze się stało, że realizacji tego zadania badawczego podjął się Józef M. Fiszer wspierany przez Mateusza Czasaka, mający w swoim dorobku wiele wartościowych publikacji, w dużym stopniu powiązanych z podejmowaną przez wspomnianych autorów problematyką badawczą. Pozyskano środki finansowe ze strony Polsko-Niemieckiej Fundacji na Rzecz Nauki, co jak pokazały doświadczenia recenzenta nie było łatwą sprawą i projekt musiał być na tyle interesujący, że ta inicjatywa wydawnicza uzyskała przychylność zarządu fundacji i recenzentów projektu.

Recenzowana książka jest niezwykle obszerna, ponieważ autorzy osadzili ją w szerokim kontekście europejskim i szerzej – międzynarodowym. Na gruncie swojego doświadczenia zawodowego, dobrze panują nad zebrany obfitym materiałem badawczym. W prezentowanych tezach komentarza i opiniach widać naukowy profesjonalizm badawczy. Przygotowując książkę do druku, dokonano obszernej kwerendy materiałowej i źródłowej, gdzie na czoło zdecydowanie wybijają się deklaracje, oficjalne przemówienia i wywiady, opracowania, artykuły w czasopismach naukowych i w prasie. Zgromadzona bibliografia może zaimponować czytelnikowi i trudno – tytułem uzupełnienia – byłoby wskazać jakieś inne publikacje.

Pod względem merytorycznym, ale i warsztatowym Autorzy podzielili książkę na pięć rozdziałów, nie licząc Wstępu, Zakończenia, Kalendarium ogólnego i szczegółowego oraz spisu bibliografii. Konstrukcja książki jest przejrzysta, a układ treści logiczny i spójny.

We Wstępie autorzy omówili zakres przeprowadzonych badań, szczegółowo wskazali podejście naukowe i metody badawcze, przedstawili także zawartość poszczególnych rozdziałów. W pierwszym z nich (*Przesłanki utworzenia Trójkąta Weimarskiego*) uwaga autorów koncentruje się na analizie sytuacji międzynarodowej na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, gdzie hasłami wywoławczymi była rewolucja Solidarności w Polsce, upadek muru berlińskiego i proces zjednoczenia Niemiec. Drugi z rozdziałów (*Utworzenie Trójkąta Weimarskiego*) podejmuje szerokie wątki okoliczności i przyczyn, które złożyły się na powstanie Trójkąta Weimarskiego. Finalizuje go omówienie traktatu z Maastricht i akcesja Polski do Unii Europejskiej w 2004 r.

Trzeci wartościowy rozdział (*Działalność Trójkąta Weimarskiego na rzecz integracji Europy w latach 1991–2007*) kolejno analizuje stanowisko Trójkąta Weimarskiego wobec poszerzania i pogłębiania Unii Europejskiej, istotną rolę Trójkąta Weimarskiego w akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej, podejmuje problem współpracy politycznej, gospodarczej i międzynarodowej w ramach tego ugrupowania, opisuje spotkania przywódców Trójkąta Weimarskiego w latach 2005–2006. Rzuci się w oczy interesujące i przekonujące czytelnika spojrzenie autorów na przyczyny i skutki kryzysu w działalności Trójkąta Weimarskiego w latach 2006–2007.

Przedostatni rozdział książki, czwarty, (*Wzrost aktywności Trójkąta Weimarskiego w latach 2007–2011*) przybliży pewną reanimację Trójkąta Weimarskiego, która dokonana się w końcu pierwszej dekady XXI wieku. Autorzy ciekawie wskazują na inicjatywy Polski na rzecz pogłębienia polsko-niemiecko-francuskich relacji, projekty rozszerzenia działań Trójkąta Weimarskiego o Federację Rosyjską. Rozdział ten wieńczy charakterystyka szczytu Trójkąta Weimarskiego w 2011 roku w Warszawie.

Ostatnia partia pracy, rozdział piąty (*Ograniczenie aktywności Trójkąta Weimarskiego w latach 2011–2016*) uznałbym za jeden z najbardziej cennych i trafionych. Autorzy z pieczołowitością wskazali na zewnętrzne przyczyny, odwracające uwagę zainteresowanych państw Trójkąta od wzajemnej kooperacji, która zwłaszcza sferze wojskowej (Weimarska Grupa Bojowa) gospodarczej i wymiany młodzieży zaczynała nabierać rumieńców. Słusznie w tym kontekście wskazano na kryzys finansowy strefy euro, który przyszedł zza oceanu i rozlał się po Europie jesienią 2008 r., konflikt na Ukrainie od 2014 r., problemy związane z uchodźcami i Brexitem.

Przechodząc do szczegółowych uwag i opinii należy stwierdzić, że w pracy trudno znaleźć ustępy, które zachęcają do polemiki, lub stanowić mogą uzupełnienie bądź korektę przyjętych ustaleń, co recenzentowi nie pozwala na rozwinięcie skrzydeł. Dobrze to świadczy o rzetelności i solidności Autorów i starannym przygotowaniu książki do druku. Z pewnością w pracy można znaleźć ustępy, które raczej mogą zachęcać do dyskusji i polemiki. Dla przykładu, posługując się maksymą *cum grano salis* można wskazać, że brakuje w książce realnych przykładów współpracy Trójkąta Weimarskiego poza inicjatywami politycznymi. A przecież podpisano liczne umowy trójstronne o współpracy pomiędzy departamentami Francji, landami i polskimi województwami, a nawet specjalistycznymi szpitalami i klinikami!

Przechodząc do generalnych uwag i spostrzeżeń można powiedzieć, że otrzymaliśmy interesującą obszerną wielowątkową monografię, gdzie oś przewodnią stanowią losy Trójkąta Weimarskiego osadzone w szerokim kontekście międzynarodowej polityki. Książka z pewnością znacząco wzbogaca dorobek polskiej politologii i stosunków międzynarodowych. Reprezentuje ona wysoki poziom merytoryczny i warsztatowy. Należy sądzić, że spotka się też z uznaniem ekspertów i zainteresowanych czytelników.

BOGDAN KOSZEL

Uniwersytet im Adama Mickiewicza w Poznaniu